

QUAN ĐIỂM HỒ CHÍ MINH VỀ PHÁT TRIỂN ĐỘI NGŨ NHÀ KHOA HỌC VÀ VẬN DỤNG HIỆN NAY

Lê Đức Thọ

Trường Cao đẳng Nghề Đà Nẵng

Email: ductho@danavtc.edu.vn

(Ngày nhận bài: 19/4/2021, ngày nhận bài chỉnh sửa: 15/4/2022, ngày duyệt đăng: 25/5/2023)

TÓM TẮT

Bài viết nghiên cứu quan điểm Hồ Chí Minh về phát triển đội ngũ nhà khoa học. Hồ Chí Minh rất coi trọng vai trò của đội ngũ nhà khoa học, họ là những người ra sức nâng cao trình độ khoa học, kỹ thuật của nước ta; cải tiến lề lối sản xuất và cách thức làm việc; nâng cao năng suất lao động; đẩy lùi phong tục tập quán lạc hậu. Vì vậy, cần tạo điều kiện thuận lợi để đội ngũ nhà khoa học phát triển. Đội ngũ các nhà khoa học Việt Nam hiện nay mặc dù đã có sự phát triển so với trước nhưng vẫn chưa thực sự đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước. Bài viết cũng chỉ ra các biện pháp vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh trong xây dựng và phát triển đội ngũ nhà khoa học ở nước ta hiện nay.

Từ khóa: Quan điểm Hồ Chí Minh, nhà khoa học, trí thức

1. Đặt vấn đề

Sinh thời, Hồ Chí Minh rất coi trọng việc thu hút, xây dựng và phát triển đội ngũ trí thức nói chung và các nhà khoa học nói riêng nhằm tạo nền tảng vững chắc cho việc tăng năng suất lao động, đẩy lùi các phong tục tập quán lạc hậu và cải thiện đời sống nhân dân. Người luôn coi trọng việc vận dụng khoa học công nghệ vào đời sống sản xuất, hoạch định chính sách cũng như đề cao vai trò, nhiệm vụ của đội ngũ nhà khoa học. Đối với các nhà khoa học, Hồ Chí Minh luôn có thái độ tôn trọng và trọng dụng hiệu quả. Bởi Hồ Chí Minh cho rằng, đội ngũ nhà khoa học là những con người “mở rộng ra những chân trời mới” (Hồ Chí Minh, 2011c, tr. 364), “làm chủ được thiên nhiên, cũng như làm chủ được vận mệnh của xã hội và của bản thân mình” (Hồ Chí Minh, 2011c, tr. 364). Có thể nói, quan điểm Hồ Chí Minh về phát triển đội ngũ nhà khoa học thể hiện được tầm nhìn minh triết, sự chân thành, lòng nhân ái

bao la và tư tưởng đại đoàn kết cao cả của Người. Vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh vào xây dựng và phát triển đội ngũ nhà khoa học Việt Nam, trong những năm qua, Đảng ta đã rất chú trọng phát triển đội ngũ nhà khoa học. Nhờ vậy, đội ngũ nhà khoa học Việt Nam có nhiều đóng góp quan trọng trong công cuộc đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Tuy nhiên, đội ngũ nhà khoa học chưa thật sự phát huy hết tiềm năng, thế mạnh của mình, chưa đáp ứng được những mong muốn và sự kỳ vọng của Đảng, Nhà nước và nhân dân. Hơn nữa, trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0, để tận dụng được những cơ hội và hạn chế những rủi ro mà cuộc cách mạng này mang lại thì vai trò của đội ngũ nhà khoa học càng trở nên quan trọng. Chính vì vậy, việc nghiên cứu quan điểm Hồ Chí Minh về phát triển đội ngũ nhà khoa học và chỉ ra ý nghĩa vận dụng trong xây dựng và phát triển đội ngũ nhà khoa học ở Việt Nam hiện nay là việc làm cần thiết.

2. Nội dung

2.1. Quan điểm Hồ Chí Minh về phát triển đội ngũ nhà khoa học

Là người có tầm nhìn chiến lược, trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của mình, Hồ Chí Minh luôn đánh giá rất cao vai trò của đội ngũ nhà khoa học. Đối với đội ngũ nhà khoa học, Người đã có những quan điểm sâu sắc như sau:

Thứ nhất, Hồ Chí Minh chỉ ra nhiệm vụ của nhà khoa học.

Theo Người, đội ngũ nhà khoa học có nhiệm vụ rất quan trọng, “các đồng chí phải là những chiến sĩ trên mặt trận tư tưởng, văn hóa và khoa học, kỹ thuật; phải góp tài góp sức để cải tiến bộ mặt xã hội của nước ta, làm cho nhân dân ta sản xuất và công tác theo khoa học và đời sống của nhân dân ta văn minh, tức là khoa học, lành mạnh và vui tươi. Đó là nhiệm vụ rất nặng nề và cũng rất vẻ vang” (Hồ Chí Minh, 2011d, tr. 78). Hồ Chí Minh khẳng định, nhiệm vụ của những người làm khoa học là ra sức nâng cao trình độ khoa học, kỹ thuật của nước ta; cải tiến lề lối sản xuất và cách thức làm việc; nâng cao năng suất lao động; đẩy lùi phong tục tập quán lạc hậu. Người nhấn mạnh: “Các cô, các chú phải ra sức đem hiểu biết khoa học, kỹ thuật của mình truyền bá rộng rãi trong nhân dân lao động, để nhân dân đẩy mạnh thi đua sản xuất nhiều, nhanh, tốt, rẻ. Có như vậy nước mới giàu, dân mới mạnh và đời sống của nhân dân mới được cải thiện về mọi mặt” (Hồ Chí Minh, 2011d, tr. 78). Để hoàn thành nhiệm vụ của mình, đội ngũ nhà khoa học phải “đi xuống tận các xí nghiệp, các hợp tác xã, hỏi han công nhân, nông dân yêu cầu gì, họ làm ăn và sinh sống như thế nào và phổ biến những điều cần thiết giúp đỡ họ cải tiến kỹ thuật, phát triển sản xuất, cải thiện đời sống”

(Hồ Chí Minh, 2011d, tr. 78).

Thứ hai, Hồ Chí Minh rất coi trọng vai trò của đội ngũ nhà khoa học đối việc xây dựng và phát triển nước nhà.

Người quan niệm, đội ngũ nhà khoa học là một trong những lực lượng quan trọng hàng đầu trong công cuộc kiến thiết đất nước. Đây là quan điểm nhất quán, xuyên suốt quá trình hoạt động cách mạng, lãnh đạo đất nước của Hồ Chí Minh. Trong mọi hoàn cảnh, Người luôn đề cao việc thu hút hiền tài phục vụ cho Tổ quốc, trong đó có đội ngũ nhà khoa học. Sau khi nước Việt Nam Dân chủ cộng hòa ra đời, trong bối cảnh đất nước khó khăn về mọi mặt, Hồ Chí Minh đã kêu gọi người hiền tài ra giúp sức cho đất nước với khẩu hiệu: “Nước nhà cần phải kiến thiết. Kiến thiết cần phải có nhân tài” (Hồ Chí Minh, 2011a, tr. 504). Bằng trí tuệ và nhân cách vĩ đại của mình, trong suốt cuộc đời cách mạng, Người đã quán triệt quan điểm và thực hiện rất thành công chính sách thu hút, sử dụng nhân tài, phụng sự đất nước. Hồ Chí Minh đã cố gắng thuyết phục một số nhà khoa học Việt kiều có uy tín ở nước ngoài về nước tham gia xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Theo lời kêu gọi của Chủ tịch Hồ Chí Minh, cùng với lòng yêu nước và chí căm thù quân xâm lược, nhiều nhà khoa học Việt kiều đã từ bỏ địa vị khoa học và điều kiện làm việc rất tốt ở nước ngoài để về nước tích cực tham gia vào cuộc chiến đấu giành độc lập cho dân tộc. Tiêu biểu trong số đó có Giáo sư - Viện sĩ Trần Đại Nghĩa, kỹ sư Võ Quý Huân, Giáo sư - Bác sĩ Đặng Văn Ngữ, Giáo sư - Tiến sĩ Toán học Lê Văn Thiêm, Giáo sư - Bác sĩ Trần Hữu Tước... Tên tuổi và những cống hiến hết mình của họ đã góp phần cổ vũ cuộc kháng chiến của nhân dân ta đi đến thắng

lợi. Trong các giai đoạn phát triển của cách mạng, Hồ Chí Minh luôn tạo mọi điều kiện để các nhà khoa học phát huy tối đa khả năng, phù hợp với chuyên môn trong từng lĩnh vực.

Thứ ba, Hồ Chí Minh luôn tôn trọng, chân thành và tin tưởng vào đội ngũ nhà khoa học.

Đối với đội ngũ trí thức nói chung và đội ngũ nhà khoa học nói riêng, Hồ Chí Minh luôn có thái độ tôn trọng, chân thành và tạo niềm tin vững chắc để họ tích cực nghiên cứu, cống hiến cho nước nhà. Tấm lòng của Người rộng như biển cả, bao dung cảm hóa tất cả mọi người. Sự ứng xử tinh tế, văn hóa, có tình có nghĩa, trên cái nền trí tuệ uyên bác, bản lĩnh cũng là một nhân tố quan trọng trong việc thu hút và sử dụng đội ngũ nhà khoa học. Hồ Chí Minh hiểu rõ, trong bất kỳ giai đoạn lịch sử nào, vật chất không hẳn là tất cả để các nhà khoa học nghiên cứu, cống hiến mà hơn cả vật chất, đó là đam mê, có môi trường thực sự tạo điều kiện để họ nghiên cứu, phát triển. Do đó, bên cạnh trí tuệ mẫn tiệp và một trái tim nhân ái, sự quan tâm chân chính từ những điều nhỏ nhất nhất đã hoàn toàn thu phục những nhà khoa học tài năng nhất của đất nước lúc bấy giờ tham gia giúp nước.

Thứ tư, Hồ Chí Minh cho rằng, cần tạo điều kiện thuận lợi để đội ngũ nhà khoa học phát triển.

Bên cạnh sự quan tâm và chính sách trọng dụng nhân tài, Hồ Chí Minh cũng đặc biệt chú ý việc đào tạo, phát triển nguồn nhân lực cho lĩnh vực khoa học công nghệ. Người rất coi trọng xây dựng “con người mới” bởi con người là nhân tố quyết định mọi thành công. Tuy điều kiện nước nhà còn nhiều khó khăn, Hồ Chí Minh vẫn luôn tạo mọi điều kiện để các nhà khoa học được làm việc trong

một môi trường dân chủ, “dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm”, một môi trường mà những nhà khoa học thực sự tài năng xứng đáng làm chủ vận mệnh đất nước, làm chủ xã hội, làm chủ bản thân, đem tài năng của mình phụng sự Tổ quốc. Trong môi trường đó không có sự đố kỵ, kèn cựa, chạy theo địa vị, tiền tài, danh vọng; chỉ có sự bàn bạc, trao đổi dân chủ, thẳng thắn, thoải mái để làm được nhiều việc tốt, có điều kiện nghiên cứu, cống hiến hết sức mình cho nhân dân. Để tạo điều kiện hình thành đông đảo đội ngũ đội ngũ các nhà khoa học cũng như nâng cao chất lượng hoạt động nghiên cứu khoa học, Hồ Chí Minh đã chủ trương thực hiện nhiều chính sách cần thiết và hiệu quả. Người đã chỉ đạo mở một số trung tâm nghiên cứu khoa học, cơ sở đào tạo bậc đại học và cao đẳng như Đại học Y Dược (Việt Bắc), Lớp Toán đại cương (Khu IV)... và chủ trương, tạo điều kiện thuận lợi nhất để đưa thanh niên sang nước ngoài học tập. Nhiều người đã có thành tích học tập xuất sắc và quay trở về phục vụ cho cuộc kháng chiến trường kỳ, gian khổ của đất nước. Nhiều nhà khoa học tài năng ở các lĩnh vực khác nhau đã được đào tạo bài bản, có chất lượng để phục vụ tốt nhất cho cách mạng.

Thứ năm, Hồ Chí Minh đề cao sự đam mê và không ngừng học hỏi của đội ngũ nhà khoa học.

Người cho rằng, phẩm chất cần có của nhà khoa học là niềm say mê nghiên cứu khoa học, bởi đó là yếu tố quyết định đến sự thành công của các nhà khoa học của một nền khoa học. Người căn dặn thanh niên trí thức trong thời đại khoa học phát triển phải có sáu “cái yêu”, đó là yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu chủ nghĩa xã hội, yêu lao động, đặc

biệt là yêu khoa học và yêu kỹ luật, bởi vì “tiên lên chủ nghĩa xã hội thì phải có khoa học và kỹ luật” (Hồ Chí Minh, 2011c, tr. 179). Hồ Chí Minh cho rằng, muốn trở thành nhà khoa học thì trước hết phải có trí tuệ, mà trí tuệ là từ sự học mà ra. Khi đã có tri thức, trí tuệ thì mới có cơ hội làm chủ được các phương tiện và quy trình kỹ thuật cũng như khả năng sáng tạo và có những phát minh mới. Hơn nữa, cuộc sống vốn là một dòng chảy không ngừng, khoa học kỹ thuật của thế giới ngày càng tiến bộ, tình hình thế giới và trong nước luôn biến đổi nhưng sự hiểu biết của con người là hữu hạn, muốn tiến bộ kịp sự biến đổi vô cùng, vô tận thì phải không ngừng nghiên cứu, học tập lý luận và kỹ thuật. Hồ Chí Minh cũng yêu cầu các nhà khoa học cần tuyệt đối tránh sự bảo thủ trong nghiên cứu, bởi vì “tính bảo thủ tức là không có sáng kiến. Trước thế nào là sau cứ làm thế. Không có chịu suy nghĩ ra cái mới. Nghĩ đến cái mới là ngại, không muốn tiến bộ” (Hồ Chí Minh, 2011b, tr. 35). Khoa học vốn luôn quan tâm đến cái mới nên cần không ngừng học hỏi để tìm ra cái mới ấy.

Thứ sáu, Hồ Chí Minh coi quần chúng nhân dân cũng là những nhà khoa học.

Mục đích của khoa học suy đến cùng là để phục vụ đời sống nhân dân. Nhân dân cũng chính là những người trực tiếp tham gia sản xuất và họ cũng là những người mong muốn hơn ai hết được cải thiện năng suất lao động. Do đó, trong thực tiễn đời sống và sản xuất, nhân dân đã có nhiều sáng kiến, giải pháp độc đáo, hữu dụng, mang lại lợi ích thiết thực. Hồ Chí Minh đã khẳng định: “Nhân dân ta rất cần cù, thông minh và khéo léo. Trong sản xuất và sinh hoạt, họ có rất nhiều kinh nghiệm quý báu” (Hồ Chí

Minh, 2011d, tr. 98). Người luôn động viên, cổ vũ quần chúng nhân dân thi đua phát huy sáng kiến, cải tiến kỹ thuật. Mặt khác, Người phê phán sự thiếu sâu sát của cán bộ quản lý sản xuất, không kịp thời xét duyệt, áp dụng, khen thưởng và phổ biến sáng kiến, không khuyến khích các tài năng trong công nhân. Với sự gần gũi hiếm có của một lãnh tụ đối với nhân dân, có thể thấy quan điểm coi nhân dân cũng là những nhà khoa học là điều dễ hiểu và mang lại nhiều thắng lợi trên tất cả các mặt trận khoa học, văn hóa cho đến chính trị.

2.2. Vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh về phát triển đội ngũ nhà khoa học trong giai đoạn hiện nay

Quan điểm Hồ Chí Minh về phát triển đội ngũ nhà khoa học cho đến nay vẫn giữ nguyên giá trị lý luận và thực tiễn. Chúng ta không chỉ tìm thấy trong quan điểm của Người những triết lý về vai trò, sứ mệnh của nhà khoa học mà còn có thể học được từ đó các giải pháp phát triển đội ngũ nhà khoa học của Người. Vận dụng sáng tạo quan điểm Hồ Chí Minh trong bối cảnh, tình hình hiện nay, những quan điểm, mục tiêu đúng đắn của Đảng, cơ chế, chính sách của Nhà nước về phát triển đội ngũ nhà khoa học sẽ tạo bước phát triển đột phá trong lĩnh vực khoa học và công nghệ, nâng cao năng lực khoa học và công nghệ nội sinh của đất nước, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, đưa sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta đến thắng lợi.

Trong những năm qua, Đảng và Nhà nước ta luôn coi đội ngũ nhà khoa học Việt Nam là lực lượng sáng tạo đặc biệt quan trọng để đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, xây dựng nền kinh tế tri thức, xây dựng văn hóa con người Việt Nam. Đại hội XII của Đảng

khẳng định: “Xây dựng và thực hiện chính sách đào tạo, bồi dưỡng, trọng dụng, đãi ngộ, tôn vinh đội ngũ cán bộ khoa học và công nghệ, nhất là các chuyên gia giỏi, có nhiều đóng góp. Tạo môi trường thuận lợi, điều kiện vật chất để cán bộ khoa học và công nghệ phát triển bằng tài năng và hưởng lợi ích xứng đáng với giá trị lao động sáng tạo của mình. Thực hành dân chủ, tôn trọng và phát huy tự do tư tưởng trong hoạt động nghiên cứu, sáng tạo, tư vấn, phản biện của các nhà khoa học” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2016, tr. 122) Đại hội XIII nhấn mạnh: “thực hiện tốt các chính sách về đào tạo, bồi dưỡng, thu hút, trọng dụng và đãi ngộ đội ngũ cán bộ khoa học và công nghệ, nhất là chuyên gia đầu ngành, nhân tài trong lĩnh vực khoa học và công nghệ” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr. 142), “trọng dụng, đãi ngộ thỏa đáng đối với nhân tài, các nhà khoa học và công nghệ Việt Nam có trình độ chuyên môn cao ở trong nước và nước ngoài, nhất là các nhà khoa học đầu ngành, nhà khoa học có khả năng chủ trì các nhiệm vụ khoa học và công nghệ đặc biệt quan trọng. Thật sự tôn trọng, tạo điều kiện nâng cao hiệu quả hoạt động tư vấn, phản biện của chuyên gia, đội ngũ trí thức” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr. 167).

Nghị quyết Hội nghị lần thứ sáu, Ban Chấp hành Trung ương khóa XI đã đề ra một số giải pháp cụ thể nhằm phát triển đội ngũ nhà khoa học như: xây dựng và thực hiện chính sách đào tạo, bồi dưỡng, trọng dụng, đãi ngộ, tôn vinh đội ngũ cán bộ khoa học công nghệ; tạo môi trường thuận lợi, điều kiện vật chất để cán bộ khoa học công nghệ phát triển tài năng và hưởng lợi ích xứng đáng với giá trị lao động sáng tạo của mình; có chính

sách trọng dụng đặc biệt đối với đội ngũ cán bộ khoa học công nghệ đầu ngành, cán bộ khoa học công nghệ được giao chủ trì nhiệm vụ quan trọng của quốc gia, cán bộ khoa học công nghệ trẻ tài năng; có chính sách hỗ trợ cán bộ khoa học công nghệ đi làm việc và thực tập có thời hạn tại các tổ chức khoa học công nghệ, doanh nghiệp ở nước ngoài để giải quyết các nhiệm vụ khoa học công nghệ có ý nghĩa quốc gia; bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng của tác giả các công trình khoa học được công bố quốc tế, các sáng chế được bảo hộ trong và ngoài nước; đổi mới công tác tuyển dụng, bố trí, đánh giá và bổ nhiệm cán bộ khoa học công nghệ; hoàn thiện hệ thống chức danh, chức vụ khoa học công nghệ (Ban Chấp hành Trung ương Đảng, 2012).

Thực hiện chủ trương của Đảng về phát triển đội ngũ nhà khoa học, đội ngũ cán bộ khoa học Việt Nam đã được tăng cường cả về số lượng và nâng cao về chất lượng, hoạt động năng động, sáng tạo hơn trong cơ chế mới. Theo số liệu thống kê, “số cán bộ có trình độ đại học, cao đẳng trở lên hiện có khoảng 1,5 triệu người, trong đó số giáo sư, phó giáo sư khoảng 2.000 người, hơn 14.000 tiến sĩ, hơn 11.000 thạc sĩ. Số cán bộ hoạt động trong lĩnh vực khoa học công nghệ hơn 34.000 người, hơn 42.000 cán bộ giảng dạy trong các trường đại học, cao đẳng, trung học chuyên nghiệp và hàng vạn cán bộ khoa học công nghệ làm việc trong các ngành, lĩnh vực kinh tế khác” (Thùy, 2020). Nhiều nhà khoa học Việt Nam đã được quốc tế ghi nhận, nhiều công trình khoa học đã góp phần quan trọng thay đổi cơ cấu kinh tế, tăng năng suất lao động, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế quốc gia. Ngoài ra, có khoảng 400.000 nhà khoa học người Việt Nam ở nước

ngoài cũng là nguồn lực nếu thực hiện tốt chính sách thu hút sẽ là điều kiện tốt cho việc đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Họ là những người được đào tạo ở trình độ đại học và công nhân kỹ thuật bậc cao, có kiến thức cập nhật về văn hóa, khoa học và công nghệ, về quản lý kinh tế. Trong đó có nhiều người đạt được vị trí quan trọng trong các viện nghiên cứu, trường đại học, bệnh viện, công ty kinh doanh của các nước và các tổ chức quốc tế.

Tuy nhiên, đội ngũ nhà khoa học chưa được phát huy đầy đủ, việc huy động tiềm năng đội ngũ khoa học công nghệ vào sự nghiệp phát triển đất nước vẫn còn thấp so với yêu cầu, vẫn còn một bộ phận nhà khoa học chưa ý thức thật đầy đủ về trách nhiệm và bổn phận trước đất nước và dân tộc. Những đóng góp của các nhà khoa học trong nước vẫn chưa giải đáp kịp thời nhiều vấn đề thực tiễn đặt ra, chưa thực sự trở thành động lực cho sự phát triển nhanh và bền vững đất nước. Đội ngũ nhà khoa học tuy gia tăng về số lượng nhưng về chất lượng vẫn còn thiếu các chuyên gia giỏi đầu ngành trong nhiều lĩnh vực tiên phong như công nghệ sinh học, công nghệ vật liệu mới. Các công trình nghiên cứu tầm cỡ quốc tế, có đóng góp đột phá đối với phát triển kinh tế - xã hội còn ít, số lượng công trình khoa học của Việt Nam được công bố trên các tạp chí quốc tế uy tín đã có tăng nhưng còn hạn chế.

Đất nước ta đang trên đà hội nhập và phát triển mạnh mẽ. Trong tiến trình ấy, những quan điểm của Hồ Chí Minh về phát triển đội ngũ nhà khoa học cho đến nay vẫn giữ nguyên giá trị lý luận và thực tiễn. Việc vận dụng sáng tạo, phát triển quan điểm ấy trong bối cảnh tình hình hiện nay với những quan điểm, mục tiêu

đúng đắn của Đảng, cơ chế, chính sách của Nhà nước về phát triển đội ngũ nhà khoa học sẽ tạo bước phát triển đột phá trong lĩnh vực khoa học công nghệ, nâng cao năng lực khoa học công nghệ của đất nước, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng nước Việt Nam ngày càng đàng hoàng hơn, to đẹp hơn như Hồ Chí Minh hằng mong muốn. Trong đó, cần lưu ý một số điểm sau đây:

Một là tiếp tục chú ý việc hình thành và phát triển đội ngũ nhà khoa học. Trong những năm qua, Đảng và Nhà nước ta đã có nhiều chủ trương, chính sách nhằm thúc đẩy phát triển khoa học công nghệ nói chung và đội ngũ nhà khoa học nói riêng. Mặc dù trên thực tế, đội ngũ nhà khoa học đã tăng đáng kể về số lượng và chất lượng, nhưng về cơ bản vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu phát triển khoa học công nghệ của đất nước. Do đó, cần tiếp tục chú trọng việc xây dựng và phát triển đội ngũ nhà khoa học cả về chất và lượng, đồng thời, cân bằng số lượng nhà khoa học ở các lĩnh vực để đảm bảo không bị thiếu hụt nhà khoa học chất lượng cao trong các lĩnh vực mới.

Hai là tiếp tục có các chính sách cụ thể về đào tạo nguồn lực và động lực trong việc thu hút, sử dụng, đào tạo bồi dưỡng đội ngũ nhà khoa học. Nhằm nâng cao chất lượng đội ngũ nhà khoa học, ngoài việc hình thành, phát triển các trung tâm, viện nghiên cứu trong nước thì cần có chính sách đào tạo cũng như hỗ trợ cán bộ khoa học công nghệ đi làm việc và thực tập ở nước ngoài. Bên cạnh đó, cần khuyến khích các tổ chức khoa học công nghệ trong nước mời các nhà khoa học có uy tín, các giáo sư, chuyên gia đầu ngành người nước ngoài đến giảng dạy, trao đổi kinh nghiệm. Ngoài ra, cần có chính sách đãi ngộ, thu hút và

tạo điều kiện để những người được cử đi đào tạo, nghiên cứu ở nước ngoài về nước làm việc, cống hiến.

Ba là tạo môi trường thuận lợi để nhà khoa học chuyên tâm nghiên cứu. Việc tạo môi trường việc làm thuận lợi có ý nghĩa quyết định đối với việc thu hút và tạo ra chất lượng hoạt động của đội ngũ nhà khoa học. Tạo lập một môi trường để các nhà khoa học được phát huy tối đa tài năng và sở trường của họ là hết sức quan trọng. Môi trường đó bao gồm cả môi trường pháp lý, môi trường học thuật. Điều quan trọng nữa là chính sách, pháp luật thu hút nhà khoa học không chỉ là để phát huy mà còn phải bảo vệ nhà khoa học, tạo ra an toàn pháp lý để họ yên tâm làm việc, cống hiến, đóng góp đúng với tài năng, sở trường của họ.

Bốn là thường xuyên quan tâm và tin tưởng ở đội ngũ nhà khoa học. Thực hiện có hiệu quả các chính sách thu hút, đào tạo, bồi dưỡng, trọng dụng và đãi ngộ, thực hiện chính sách trọng dụng đặc biệt đối với các nhà khoa học công nghệ đầu ngành. Cần tôn vinh các công trình khoa học công nghệ chất lượng, có chính sách khen thưởng xứng đáng đối với các công trình công bố quốc tế, các sáng chế được bảo hộ trong và ngoài nước. Thực hành dân chủ, tôn trọng và phát huy tự do tư tưởng trong hoạt động nghiên cứu, sáng tạo, tư vấn, phản biện của các nhà khoa học.

Năm là khuyến khích, tạo điều kiện và ghi nhận những nghiên cứu, phát minh của quần chúng nhân dân. Nhà nước cần tiếp tục tổ chức lễ tôn vinh nhằm đánh giá, ghi nhận và biểu dương những cống hiến, đóng góp to lớn của quần chúng nhân dân có các sáng kiến, sáng chế khoa học công nghệ trên các lĩnh vực đời sống, sản xuất. Nhà nước cũng cần có các chính sách hỗ trợ nguồn lực vật chất cụ thể đối

với các “nhà khoa học không chuyên” là những công nhân, nông dân có sáng chế, sáng kiến được ghi nhận và được áp dụng rộng rãi trong cộng đồng, mang lại lợi ích thiết thực cho xã hội để họ tiếp tục nghiên cứu, sáng tạo và ứng dụng vào đời sống, sản xuất.

3. Kết luận

Việt Nam cần phải có đội ngũ nhà khoa học đáp ứng đủ về số lượng và năng lực nghiên cứu, do đó, xây dựng và phát triển đội ngũ nhà khoa học là một yêu cầu tất yếu. Mặc dù đã trải qua hơn nửa thế kỷ nhưng quan điểm Hồ Chí Minh về xây dựng và phát triển đội ngũ nhà khoa học vẫn còn nguyên giá trị, có thể tiếp tục vận dụng vào công cuộc xây dựng và phát triển đội ngũ nhà khoa học cho nước nhà. Trong những năm qua, đội ngũ nhà khoa học Việt Nam đã có sự phát triển cả về số lượng và chất lượng nhưng chưa thực sự đáp ứng được yêu cầu phát triển đất nước. Chính vì vậy, việc nghiên cứu vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh vào phát triển đội ngũ nhà khoa học Việt Nam hiện nay là cần thiết. Cùng với đó cần phải có một hệ thống các giải pháp đồng bộ và quyết liệt để phát triển và phát huy vai trò, sức mạnh của đội ngũ các nhà khoa học, trong đó tập trung vào các giải pháp cơ bản như: tiếp tục chú ý việc hình thành và phát triển đội ngũ nhà khoa học; tiếp tục có cách chính sách cụ thể về đào tạo nguồn lực và động lực trong việc thu hút, sử dụng, đào tạo bồi dưỡng đội ngũ nhà khoa học; tạo môi trường thuận lợi để nhà khoa học chuyên tâm nghiên cứu; thường xuyên quan tâm và tin tưởng ở đội ngũ nhà khoa học; khuyến khích, tạo điều kiện và ghi nhận những nghiên cứu, phát minh của quần chúng nhân dân.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2012). *Nghị quyết số 20-NQ/TW về phát triển khoa học công nghệ phục vụ sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*. Truy cập ngày 19/04/2021, từ <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Thuong-mai/Nghi-quyet-20-NQ-TW-2012-phat-trien-khoa-hoc-va-cong-nghe-phuc-vu-su-nghiep-cong-nghiep-hoa-280436.aspx>.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2016). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. Hà Nội: Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập I*. Hà Nội: Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.
- Hồ Chí Minh. (2011a). *Toàn tập, tập 4*. Hà Nội: Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.
- Hồ Chí Minh. (2011b). *Toàn tập, tập 7*. Hà Nội: Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.
- Hồ Chí Minh. (2011c). *Toàn tập, tập 9*. Hà Nội: Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.
- Hồ Chí Minh. (2011d). *Toàn tập, tập 11*. Hà Nội: Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.
- Hồ Chí Minh. (2011đ). *Toàn tập, tập 14*. Hà Nội: Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.
- Thùy, H. T. T. (2020). “Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực khoa học công nghệ”. Truy cập ngày 19/04/2021, từ <http://tapchicongthuong.vn/bai-viet/nang-cao-chat-luong-nguon-nhan-luc-khoa-hoc-cong-nghe-68910.htm>.

HO CHI MINH'S OPINION ON THE DEVELOPMENT OF SCIENTISTS FORCES AND THE APPLICATION OF HIS VIEWPOINTS NOWADAYS

Le Duc Tho

Danang Vocational Training College

Email: ductho@danavtc.edu.vn

(Received: 19/4/2021, Revised: 15/4/2022, Accepted for publication: 25/5/2023)

ABSTRACT

The article studies Ho Chi Minh's opinion on the development of scientist's forces. Ho Chi Minh attaches great importance to the role of scientists, who strive to improve the scientific and technical level of our country; improve production practices and working methods; improve labor productivity; remove the outdated customs. Therefore, it is necessary to create favorable conditions for the scientists to develop their careers. The current Vietnamese scientists, although there has been a development compared to before, has not yet met the development requirements of the country. The article also points out measures to apply Ho Chi Minh's opinion in building and developing scientists' forces in Vietnam today.

Keywords: *Ho Chi Minh's opinion, the scientist, intellectuality*